

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת וארא תשפ"ב | גליון מס' 325

ראה משה את כובד השעבוד, שהכביד פרעה על בני ישראל, ביקש הימנו שיתן להם יום אחד לנוח בו. ואכן, נענה פרעה לבקשתו, ובחר משה ביום השביעי, שיהיה להם למנוחה. וכאשר נצטוו על השבת, שמח משה שבחר בו. וזהו שאומרים בשחרית של שבת, 'ישמח משה במתנת חלקו'.

ג. במסכת שבת (ק"ח): למדנו, 'כל השומר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש, מוחלין לו'.

לאור כל הנ"ל נוכל לומר, כי בזכות שמירת שבת, המופיעה בדיברה הרביעית, נמחל להם לישראל עוון עבודה זרה, להיותם ניצולים מן המכה הרביעית, מכת הערוב. לכן חזר הכתוב לאמור, 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך'. ללמד, כי ההפליה בין ארץ גושן לארץ מצרים, אינה מובנת מאליה. אלא, הגם שהיו צריכים ישראל, ללקות אף הם במכה זו, מכל מקום ריחם עליהם ה' ושם להם, פדות והצלה מיוחדת.

ורמז להם בפדת חסר וי"ו, כי השבת ששמרו, דיה שתכפר על העבודה הזרה, שהיו עובדים ביום השבת. אך עדיין חסרים הם כפרה, על מה שחטאו בעבודתה, בשאר ששת ימי השבוע, כמניין האות וי"ו. ואף ששמירת שבת מגינה, למחול עוון עבודה זרה מכל וכל, גם על מה שעבדו בשאר ימות השבוע. מכל מקום, היות ולא היו מתכוונים לשם מצווה, וגם לא היתה בידם הזכות של 'מצווים ועושים', אין זאת בבחינת שמירת שבת כהלכתה. ומשכך, אינה יכולה להגן ולכפר עליהם בשלימות.

לכן הוסיף ואמר, 'למחר יהיה האות הזה'. והיינו, שהצלתם בשאר הימים, הרמוזים באות וי"ו החסרה, תהיה בשל זכות המחר, העתיד. כי בעתיד עתידים המה לקיים את מצוות השבת

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה. (שמות ח יט)
בפסוק זה ישנם כמה דקדוקים:

א. מדוע חזר הפסוק לומר, 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך', אחר שכבר אמר בפסוק הקודם, 'הפליתי ביום ההוא את ארץ גושן לבלתי היות שם ערוב'.

ב. מדוע נכתבה תיבת פדת, חסרה האות וי"ו.

ג. מהי השייכות, בין 'ושמתי פדת בין עמי ובין עמך', לבין סיום הפסוק, 'למחר יהיה האות הזה'.

ד. במדרש (שמות רבה יא ג) מובא, 'ושמתי פדת, מלמד שאף ישראל, היו ראויים ללקות במכה זו'. וצריך תלמוד, מדוע דווקא במכת ערוב, היו ישראל ראויים ללקות.

והנה את הקושיה האחרונה, כתבו המפרשים ליישב, על פי מה שמובא בגמרא (סוטה ח:), שאף בזמן שאין בית דין הורגים, מכל מקום דין ארבע מיתות לא בטל. ומי שחייב סקילה, חיה הורגתו. ובהיות שבני ישראל במצרים, היו עובדים עבודה זרה, היו ראויים גם הם ללקות במכת ערוב.

אך לפי זה עלינו להבין, מדוע אכן ניצולו בני ישראל ממכה זו. הלא יש מקום למידת הדין לטעון, מפני מה נשתנו אלו מאלו.

ונראה לבאר הדברים כמין חומר, בהקדם שלוש הקדמות.

א. מובא בשם הזוהר הקדוש, כי עשר המכות מכוונות כנגד עשרת הדברות. נמצא, כי המכה הרביעית, מכת ערוב, מכוונת כנגד הדיברה הרביעית, הלא היא מצות שמירת שבת.

ב. דברי ה'טור' ('אורח חיים' סימן רפא), שכאשר

כ	ב	מ
ח	ש	ב
ח	ש	כ

כהלכתה בשלימותה, עד שתהא ראויה לכפר על טאם בעבודה זרה, גם למפרע.

(זרע שמשון פרשת וארא, מאמר יב)

אולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ. (שמות ט טו)

יש לדקדק בלשון הפסוק, שפתח בלשון נוכח, בעבור הראתך, כמדבר כלפי פרעה. אך סיים בלשון נסתר, למען ספר שמי, שמשמע כאילו מדבר בסיפור על ידי מישהו אחר.

ביאור הדבר, כי אכן כן. בעניין ראות כוח ה' וגבורתו, היה רצונו יתברך, שגם פרעה עצמו יכיר בכך. לכן אמר 'בעבור הראתך את כחי'. אך כאשר מדבר על סיפור הדברים, להרבות כבוד שמו, לא חפץ ה' שיספר בהם פרעה. כי תהילתו יתברך, רק בקהל חסידים (תהלים קמט א). ואין ה' רוצה כלל, בקילוסם של הרשעים. כמו שנאמר (שם נ טז), 'לרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי'.

ומה שהוסיף 'למען ספר שמי בכל הארץ', היינו על ידי בני ישראל, אשר בשבחם ובקילוסם חפץ ה'.

(זרע שמשון פרשת וארא, מאמר יד)

ותהי הכנס (שמות ח יג), ויהי שחין (שמות ט י), ויהי חושך (שמות י כ).

יש לתת טעם, מדוע בשלושת המכות: כינים, שחין וחושך, לא מצאנו שהתרה משה בפרעה, טרם בואם. וכשם שהתרה בו, בשאר המכות שהביא עליו.

ויש לומר, על פי מה שהביא ב'ילקוט הראובני' (סוף פרשת וארא), כי מכות אלו, שימשו כולן יחד. והיינו, שיחד עם כינים, הופיעו גם המכות, שחין וחושך. יחד עם השחין, לקו מצרים גם בכינים וחושך. ואף אל החושך, גלוו הכינים והשחין. רמז לדבר כי התיבות: כנס, שחן, חשך, כלולות המה זו בזו. כזה:

אשר על כן, לא היה יכול משה, להתרות בפרעה, לפני כל אחת מהן בנפרד. כי אז היה נראה כבדאי, שמתרה על מכה אחת ובאה אחרת. ואף על שלושתן יחד, לא היה ביכולתו להתרות. כי עדיין לא הגיע עיקר זמנו, של שתי המכות הנלוות, אל המכה העיקרית.

(זרע שמשון פרשת וארא, מאמר טז)

הלכתא כנהמני להסתדר עם העירייה

אברך יקר. שנצרך ועה שיפול בדירתו. הוא התפלל להציע מראש להסכמה עם כל הדיירים, ופנה בצורה מסודרת לבקש את אישור העירייה, וקיבל כ"ה.

אלא, עינו de אחד מהסכנים, ולא זכה עדיין למשור תורה ומצוות, היתה צרה בבהלת הילדים שנמשעה מכיוון דירתו. וכחיוך הרחב נמחת על פניו עם סיום השיפוט בעשה טובה. והוא החליט להפגין לעירייה, כביכול הוא חרץ מהאישור ניתן לו.

החריעה שכביכול היתה, נאמרה בצורה מתוחכמת ע"י המלפין, על דברים שהינם בד"כ בתחום האפור. מחובלם לבלב עליהם, ולא נחשבים לחריעה בד"כ. אבל, כשיה המלפין, זה מהו אחר. הם מחויבים להתייחס. וזה עלול להוות בעיה רצינית.

מה עושה יהודי. תורם לצדקה. טלפון לחנוך תולדות מענו, וזכאים לישועה. הביקורת משיעה. עיניים להם ולא יראו. והכל אושר לכתחילה. כהם תחיהם על הפנייה החוזרה קיבל.

ו, איך אחר רכינו? 'בתים מלאים כל טוב!

